

May 2017 subject reports

Dutch A: Language and Literature

Overall grade boundaries

Higher level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 13	14 - 28	29 - 43	44 - 56	57 - 69	70 - 82	83 - 100

Standard level

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 14	15 - 31	32 - 47	48 - 60	61 - 72	73 - 85	86 - 100

Internal assessment

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 4	5 - 9	10 - 13	14 - 17	18 - 20	21 - 24	25 - 30

Reikwijdte en geschiktheid van het geleverde werk

- De keuze van de fragmenten, de kwaliteit van de begeleidende vragen en de discussies waren over het algemeen goed, soms zeer goed. Soms waren de begeleidende vragen te weinig conceptueel en te veel gericht op feitelijkheden
- Voor sommige teksten in het Middelnederlands of 17de -eeuws Nederlands beschikte de kandidaat alleen over de moderne versie niet over het origineel. Dit is niet gepast want het beperkt de mogelijkheden van de analyse.
- De lengte van de opname was over het algemeen correct maar het gesprek met de docent was soms disproportioneel lang.

- Op enkele uitzonderingen na waren de opnamen van zeer goede kwaliteit.
- Soms kwam een tekst niet overeen met het besproken fragment op de opname.
- Soms stonden er verschillende teksten op 1 formulier
- Niet alle teksten hadden de juiste lengte, soms werden twee pagina's uit het boek gekopieerd en was het niet duidelijk over welke regels het ging.
- Soms ontbrak de regelnummering.

Prestaties van de kandidaten per criterium

Criterium A

De kennis i.v.m. de feitelijke inhoud van de tekst en van het werk was over het algemeen goed tot zeer goed. Zwakkere kandidaten waren vaak niet in staat het stadium van feitelijke kennis te overstijgen en te laten zien dat ze het verband konden leggen met het thema en de onderliggende betekenis. Sterke leerlingen waren in staat de hele commentaar in functie te stellen van de het te bespreken fragment en konden vanuit de tekst en met behulp van verwijzingen hun kennis en begrip van het werk en van de schrijver demonstreren. Zwakke kandidaten hielden vaak een uiteenzetting over schrijver en werk die weinig te maken had met de passage en beperkten zich voor de bespreking tot algemeenheden zonder voldoende te verwijzen naar de tekst. De meeste kandidaten hadden bij het bespreken van een passage uit een roman geen moeilijkheden met het plaatsen van het fragment in het verhaal maar zwakke kandidaten lieten vaak na de passage ook thematisch te plaatsen.

De kandidaten die een gedicht bespraken hadden er over het algemeen minder moeite mee om het verband te leggen met de thematiek en de onderliggende betekenis.

Criterium B

De kandidaten die een gedicht bespraken hadden over het algemeen voldoende aandacht voor literaire kenmerken alhoewel minder sterke kandidaten zich vaak beperkten tot opsomming zonder het verband te leggen met de inhoud of zich af te vragen wat het doel was van een bepaalde alliteratie of een enjambement. Sommige kandidaten gebruikten terminologie voor de bespreking van een roman, vooral in verband met de 'spreker' waarnaar vaak verwezen werd als de 'verteller'.

Bij de bespreking van de roman is voor sommige zwakke kandidaten de verleiding groter om zich vast te pinnen op het verhaal en de inhoud en voorbij te gaan aan de literaire kenmerken. De meeste kandidaten besteden wel aandacht aan literaire kenmerken maar brengen die onvoldoende in verband met het effect dat deze hebben op de lezer. Bij de bespreking van toneel werd door minder sterke kandidaten vaak onvoldoende aandacht besteed aan het theatrale aspect en het effect op het publiek.

Criterion C

De kandidaat mag een structuur gebruiken die hem/ haar het best schikt op voorwaarde dat duidelijk wordt aangekondigd waarover de commentaar gaat en hoe zal worden tewerk gegaan. Er dient ook een duidelijke afronding te zijn.

De inleiding werd vaak niet of onvoldoende in verband gebracht met de te bespreken tekst. In veel gevallen was er een veel te lange inleiding (drie tot vier minuten) over schrijver en werk zonder dat het te bespreken fragment daarbij betrokken werd. Informatie die niet bijdraagt tot de interpretatie van de tekst is onnodig.

Sterke kandidaten volgden een duidelijke op voorhand aangekondigde lijn die het hen mogelijk maakte de verschillende aspecten van de tekst aan bod te doen komen, zwakke kandidaten lieten zich leiden door parafrazering en voegden hier en daar wat interpreterende commentaar toe.

Sterke kandidaten kwamen na een tiental minuten tot een duidelijke afronding. Zwakke kandidaten lieten hun commentaar doodbloeden zodat de docent insprong.

Criterion D

Over het algemeen was het taalgebruik goed tot zeer goed en aangepast aan de examensituatie. Her beheersen van de juiste terminologie voor de bespreking van proza of poëzie liep nogal uiteen. In enkele gevallen beheerste een kandidaat de materie voldoende maar schoot de taalvaardigheid in het Nederlands tekort.

Aanbevelingen en richtlijnen voor leerkrachten van toekomstige kandidaten

- Voor de meerderheid van de IOC's was de begeleiding uitstekend en stimulerend en lukte de docent erin om de kandidaat te wijzen op aspecten die niet werden behandeld of waarop nog dieper kon worden ingegaan. In andere gevallen speelde de docent een veel te determinerende rol. Het is niet de bedoeling tijdens de IOC les te geven en dingen uit te leggen. Een natuurlijk gesprek aan het einde van de IOC is goed maar de docent dient zijn aandeel tot een minimum te beperken.
- De begeleidende vragen dienen als leidraad voor de analyse en de antwoorden moeten duidelijk in de presentatie verwerkt zijn.
- Zwakke kandidaten die vooral de tekst parafraseren en praten over wat er gebeurt in een fragment, zonder daarbij voldoende tot interpretatie van de inhoud en de thematiek te komen, of die voorbijgaan aan de analyse van literaire kenmerken, worden niet geholpen door vragen over nog meer feitelijk gegevens zoals 'wat gebeurt er verder in het boek'.
- Een korte inleiding (2 minuten) over de literaire context van een fragment of een gedicht kan relevant zijn voor de interpretatie van de tekst en goed om de kandidaat op dreef helpen maar de IOC dient te gaan over het fragment, niet over het gelezen werk of de schrijver.
- In verband met een middeleeuwse of 17de -eeuwse tekst kan naast de originele tekst een moderne versie gelegd worden maar de analyse dient gebaseerd te zijn op het

origineel. Alleen de moderne tekst gebruiken voor het examen kan niet.

Higher level Written Task

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 5	6 - 11	12 - 18	19 - 23	24 - 28	29 - 33	34 - 40

Reikwijdte en geschiktheid van het geleverde werk

Het algemene niveau van de 'written tasks' was goed te noemen, soms was er zelfs sprake van uitstekende en excellente bijdragen. De beste 'tasks' werden gekenmerkt door gedetailleerde rationales, die duidelijk aansloten op de uiteindelijke 'task', en door teksten die kennis van en inzicht toonden in een bepaalde thematiek of problematiek. Tevens was er in deze gevallen sprake van een zeer goed taalniveau. De 'tasks' met een lage score werden met name getypeerd door een erg laag taalniveau waarbij op verschillende terreinen (spelling, grammatica en woordenschat) veel of erg veel fouten werden gemaakt. In deze gevallen was er verder weinig tot geen sprake van analytische vaardigheden, waarbij tevens soms de indruk ontstond dat een kandidaat puur schreef om het schrijven en veel minder of helemaal niet om een bepaald punt duidelijk te maken.

Er was sprake van een behoorlijk grote variëteit van literaire en niet-literaire teksten waarop de bijdragen gebaseerd waren, al kwamen bepaalde teksten vaker voor dan andere (bijvoorbeeld 'Bint', 'Het diner', 'Het parfum', 'De vliegeraar ...'). De variëteit aan tekstvormen was minder indrukwekkend met vooral formele en informele brieven, dagboekbijdragen, blogs en opiniëcolumnns. Andere tekstvormen waren niet altijd even geschikt, zoals bijvoorbeeld een persoonlijk curriculum vitae als onderdeel van een sollicitatiebrief.

Prestaties van de kandidaten per criterium

Task 1

Criterion A: Een behoorlijk aantal leerlingen onderschatte het belang van dit criterium en maakte als gevolg onvoldoende gebruik van de ruimte die de rationale bood.

Criterion B: Het algemene niveau van dit criterium was helemaal niet slecht, al moet gezegd worden dat veel leerlingen er (nog) meer punten uit hadden kunnen halen, als ze meer kennis en begrip hadden getoond door meer uitleg, concrete voorbeelden of verwijzingen te geven.

Criterion C: Coherentie was een moeilijk concept voor veel leerlingen. Coherentie kan onder andere worden bereikt door een heldere en overtuigende opbouw en structuur. Een tekst is of wordt coherent naarmate een leerling beter in staat is gebruik te maken van een correcte alinea-

indeling, voldoende context en uitleg, en een correct gebruik van de coherentie verhogende middelen zoals voeg- en signaalwoorden.

Criterion D: Het taalniveau was over het algemeen goed te noemen, met echter ook werk (ver) beneden en (ver) boven een aanvaardbaar niveau. Er is voor leerlingen veel te winnen wanneer ze meer gebruik zouden maken van synoniemen. Deze verbeteren de leesbaarheid van een tekst, terwijl ze tegelijkertijd een bredere woordenschat kunnen tonen. Behoorlijk wat leerlingen vonden het erg moeilijk een onderscheid te maken tussen gesproken en geschreven taal of zich een beeld te vormen van typische taaleigenschappen van een bepaalde tekstvorm die in 'task' 1 geïmiteerd moesten worden. Een correct register, dat wil zeggen: een register dat past bij het aangegeven geïntendeerde publiek, zorgde bij sommige leerlingen ook voor problemen.

Task 2

Criterion A: Een behoorlijk aantal leerlingen onderschatte het belang van dit criterium en maakte als gevolg onvoldoende gebruik van de ruimte die de rationale bood.

Criterion B: Dit is een criterium waarbij de leerlingen veel punten kunnen behalen of verliezen. Het is daarom van belang dat kandidaten weten welke consequenties de keuze van een bepaalde vraag met zich meebrengt. Deze waren met name voor de kandidaten met een lager taalniveau soms moeilijk te overzien, hetgeen dan kon resulteren in minder of meer oppervlakkige essays. Het algemene niveau was in orde, maar een maximum aantal punten werd slecht zelden toegekend.

Criterion C: Coherentie was een moeilijk concept voor veel leerlingen. Coherentie kan onder andere worden bereikt door een heldere en overtuigende opbouw en structuur. Een tekst is of wordt coherent naarmate een leerling beter in staat is gebruik te maken van een correcte alinea-indeling, voldoende context en uitleg, en een correct gebruik van de coherentie verhogende middelen zoals voeg- en signaalwoorden. Structuur, opbouw en coherentie zijn voor 'task' 2 wellicht van nog groter belang omdat het als essay op geordende en logische wijze dient te leiden naar een bepaalde boodschap.

Criterion D: Het taalniveau was over het algemeen goed te noemen, met echter ook werk (ver) beneden en (ver) boven een aanvaardbaar niveau. Er is voor leerlingen veel te winnen wanneer ze meer gebruik zouden maken van synoniemen. Deze verbeteren de leesbaarheid van een tekst, terwijl ze tegelijkertijd een bredere woordenschat kunnen tonen. Behoorlijk wat leerlingen vonden het erg moeilijk een onderscheid te maken tussen gesproken en geschreven taal.

Aanbevelingen en richtlijnen voor leerkrachten van toekomstige kandidaten

Kandidaten dienen te worden aangemoedigd om

- goed of beter gebruik te maken van de rationale bij 'task' 1;
- zorgvuldig na te denken over het doel van 'task' 1;
- even zo zorgvuldig na te denken over de te kiezen tekstvorm voor 'task' 1;
- onderzoek te doen naar tekstvormtypische kenmerken en deze ook daadwerkelijk toe te passen in 'task' 1;

- gebruik te maken van een schrijfplan voor zowel 'task' 1 en 2;
- voor 'task' 1 alleen beeldmateriaal te gebruiken dat functioneel is;
- in beide 'tasks' extra aandacht te besteden aan spelling, grammatica en woordenschat;
- voor 'task' 2 de keuze van een van de voorgeschreven vragen te bespreken en goed te overdenken om er zeker van te zijn dat de kandidaat weet wat de implicaties van de betreffende vraag zijn;
- zich op de hoogte te stellen van de kenmerken van een formeel essay en deze in 'task' 2 ook daadwerkelijk toe te passen;
- te controleren of de inhoud van de rationale en de 'outline' overeenkomen met de uiteindelijke 'task'.

Standard level Written Task

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 2	3 - 5	6 - 9	10 - 12	13 - 14	15 - 17	18 - 20

Reikwijdte en geschiktheid van het geleverde werk

De algemene indruk van dit jaars taken in vergelijking met vorige jaren is positief.

De meeste taken kunnen als goed tot zeer goed bestempeld worden. Over het algemeen leek de taalkennis van de kandidaten erop vooruitgegaan, vooral wat spelling betreft; minder kandidaten dan vorig jaar maakten basisfouten tegen de grammatica en syntaxis.

Ook werden dit jaar de eisen die de IB stelt aan de taken veel meer gerespecteerd: zo goed als alle toelichtingen boden de gevraagde informatie en geen enkele kandidaat overschreed de woordlimiet. Wel ontbrak bij een minderheid van de taken een bibliografie van de gebruikte werken.

Prestaties van de kandidaten per criterium

Criterium A

Zoals hierboven reeds vermeld werd, waren bijna alle toelichtingen dit jaar erg nuttig en boden zij de examinerator voldoende informatie om de taak juist te beoordelen. Bijna alle kandidaten behaalden dus de maximum score voor criterium A. Minder dan 5% van de kandidaten vermeldde het besproken boek of gekozen onderwerp niet in de toelichting of gaf de tekstsoort van hun taak niet aan. In de nuttigste toelichtingen gingen de kandidaten ook in op de manier waarin ze te werk waren gegaan en legden hun denkwijze uit.

Opmerkelijk is wel dat in een klein aantal taken het taalgebruik in de taak zelf sterk verschilt van dat in de toelichting, in de zin dat in de toelichting een reeks basisfouten voorkomen die de kandidaat in de taak vermijdt.

Criterion B

Een groot deel van de kandidaten scoorden hoog voor criterium B (6-8). Dit komt vooral door de grondige kennis die de meeste kandidaten lijken te hebben van het door hen gekozen onderwerp. Om die reden kunnen dit jaar de meeste taken inhoudelijk als erg sterk omschreven worden.

Kandidaten die punten verloren deden dit in hoofdzaak omdat ze de conventies van de gekozen tekstsoorten niet respecteerden: het taalgebruik past soms niet bij de gekozen tekstsoort en in te veel gevallen werd er totaal geen aandacht gegeven aan de presentatie en lay-out van de tekst - vooral bij tekstsoorten zoals krantenartikels, brieven en blogs.

Een heel klein percentage van de kandidaten proberen nog steeds essay-achtige teksten voor te doen als een zakelijke tekst, zoals een artikel.

Criterion C

Weinig kandidaten scoorden hier het maximum, de meeste kandidaten behaalden hier een 3 of 4 score. Punten werden verloren vanwege aan aantal vaak terugkerende redenen:

- het ontbreken van samenhang tussen de paragrafen - dit vooral in zakelijke teksten
- te veel herhaling - vooral in dagboekfragmenten en informele brieven
- een te abrupt begin of einde - vooral in extra of herschreven hoofdstukken van literaire werken

Criterion D

Voor criterium D lopen de scores uiteen. Zoals eerder gezegd was er een algemene verbetering merkbaar in het taalgebruik van de meeste kandidaten, maar een klein aantal kandidaten maakt nog steeds te veel basisfouten op dit niveau en scoorde daarom vaker 3, of zelfs 2.

Verschillende kandidaten geven blijk een ontwikkelde schrijfstijl te hebben op academisch niveau en kregen de hoogste scores. De kandidaten die 4 scoorden leken soms een klein probleem te hebben met het verschil tussen formele en informele taal, of met het kiezen van een bepaalde stijl of woordkeuze die past bij de historische periode waarin ze hun tekst plaatsen.

NB: Veel kandidaten hebben problemen met het juist schrijven van plaatsnamen.

Aanbevelingen en richtlijnen voor leerkrachten van toekomstige kandidaten

Sommige kandidaten verliezen punten die gemakkelijk te vermijden zijn. Ik denk daarbij vooral aan het respecteren van de conventies van bepaalde tekstsoorten. Het kost de kandidaat niet

veel extra werk of tijd om aan zijn/haar tekst een bepaalde lay-out te geven of een aantal illustraties toe te voegen. Kandidaten zouden hierop attent gemaakt moeten worden.

Higher level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 3	4 - 6	7 - 9	10 - 11	12 - 14	15 - 16	17 - 20

Aspecten van het programma en het examen waar kandidaten moeite mee hadden

Het aanpakken van sommige minder klassieke genres zoals een stripverhaal of een liedje is voor veel leerlingen nog problematisch. In het eerste geval wordt het visuele aspect dikwijls ofwel stiefmoederlijk ofwel niet behandeld en wordt het verhaal geanalyseerd als een fragment uit een klassieke roman, soms compleet met alwetende verteller. In het tweede geval wordt vaak voorbijgegaan aan het feit dat een populair liedje niet hetzelfde is als een gedicht.

Veel kandidaten hebben problemen met het zich kritisch en genuanceerd stellen tegenover teksten die hen op een examen worden aangeboden. Dit was ook het geval met het populairwetenschappelijk artikel, gebaseerd op een interview en waarbij niet zonder meer kan gesteld worden dat de bedoeling wetenschappelijk is.

De twee aspecten van een tekst waarmee de kandidaten het meeste moeite hadden om er met de juiste terminologie over te schrijven waren zoals in het verleden 'toon' en 'publiek'. Om te schrijven over 'toon' beschikken veel kandidaten niet over de juiste begrippen en/of adjectieven. Ze hebben het over een 'droevige' 'sneue' of 'blijje' toon maar niet over 'nostalgisch', 'melancholisch', 'luchtig', 'ironisch' enz. Wat de bespreking van het mogelijke 'publiek' voor een tekst betreft hebben- net zoals vorig jaar- nog te veel kandidaten het gevoel dat ze dat precies moeten afbakenen, bij voorkeur met leeftijd en regio, i.p.v. bijvoorbeeld het publiek te omschrijven 'een publiek van vooral studenten, uit op wat luchtig leesvoer'.

Bondigheid is vaak een probleem voor minder sterke kandidaten. Kandidaten die moeite hebben met of belangrijke kenmerken of concepten proberen dat gemis vaak te compenseren door een uiterst lange commentaar vol gedetailleerde parafrases en met veel speculaties.

Aspecten van het programma en het examen waarop kandidaten goed voorbereid waren

Veel kandidaten beheersen de structuur voor een vergelijkende commentaar en de opbouw van een alinea goed. De meerderheid van de kandidaten probeert gepast naar de te bespreken tekst te verwijzen. De meeste kandidaten zijn zich ook goed bewust van de belangrijkste

kenmerken van de verschillende genres. De correctheid van de taal en het gebruik van een aangepast register zijn over het algemeen ook heel behoorlijk.

Sterke en zwakke punten van de kandidaten in de beantwoording van afzonderlijke vragen

De twee thema's waren respectievelijk 'de eerste wereldoorlog' (vraag 1) en 'duurzame liefde' (vraag 2). Tekst A was een bewerkte brief, tekst B een educatief tekenverhaal, tekst C een interview in een tijdschriftartikel, tekst D een liedjstekst. De twee opties boden voldoende mogelijkheden aan de kandidaten om hun analytische kwaliteiten te tonen en tot een relevante vergelijking van de genres te komen.

Vraag1 over de eerste wereldoorlog werd verreweg het meest gekozen. De kandidaten konden het best overweg met de brief omdat die het meest inhoud had en ook een duidelijke 'verteller'. Sterke kandidaten gingen in op het dubbele publiek voor de brief (het meisje voor wie de brief was geschreven en de moderne lezer) op de schommelingen in gemoedsgesteldheid en op de toon van de soldaat. De meeste kandidaten legden het verband met het thema van de onmenselijkheid van oorlog en goede kandidaten benadrukten de authenticiteit van de brief in tegenstelling tot het gemaakte van het stripverhaal. Zwakke kandidaten hadden onvoldoende aandacht voor de aard en de bedoeling van de brief en voor de opbouw van het stripverhaal. Het stripverhaal werd soms alleen kort behandeld met de vermelding dat de boodschap dezelfde was.

Vraag 2: Sterke kandidaten behandelen de ontspannende bedoeling van tekst A en ook het effect daarvan op de toon en opbouw; zij hebben oog voor de kenmerken van een populair liedje en voor het simplistische van de boodschap. Zwakke leerlingen nemen de twee teksten te ernstig en beklemtonen niet dat de ene populairwetenschappelijk is en de andere een populair liedje.

Aanbevelingen en richtlijnen voor leerkrachten van toekomstige kandidaten

- Het is nodig de (zwakkere) kandidaten erop te wijzen dat de aard en ook de kwaliteit van de teksten die vergeleken dienen te worden erg uiteenlopend kunnen zijn en dat daar bij de bespreking rekening mee dient gehouden te worden.
- Het is ook belangrijk dat de kandidaten bij hun analyse meer doen dan feiten verzamelen en stilistische kenmerken in verband met inhoud en context vermelden. Ze dienen te komen tot interpretatie en conceptuele verbanden.
- Handschrift verzorgen en groot genoeg schrijven blijft belangrijk, ook omdat een scan op een computerscherm altijd minder duidelijk is dan het origineel.
- Voor de bespreking van een stripverhaal dienen te kandidaten enig besef te hebben van hoe een scenario of een story board gemaakt wordt.

Standard level paper one

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 4	5 - 8	9 - 11	12 - 13	14 - 16	17 - 18	19 - 20

Aspecten van het programma en het examen waar kandidaten moeite mee hadden

Sommige kandidaten hebben problemen met het identificeren van stijffiguren. In een aantal gevallen leidde dit tot taken die dit aspect van de teksten volledig negeerden. Andere kandidaten zoeken naar stijffiguren in de teksten die van een typisch literaire aard zijn of tot een totaal andere tekstsoort behoren en schrijven deze kenmerken ten onrechte toe aan de gegeven teksten. Ook het analyseren van de structuur van teksten is voor een aantal kandidaten duidelijk moeilijk: weinig kandidaten lijken te weten wat alinea's en paragrafen precies zijn; voor tekst 1 werd de titel van de column door veel kandidaten over het hoofd gezien, etc. Een kleinere groep kandidaten heeft problemen met het identificeren van formele of informele taal en lijkt onzeker over de verschillen. Om de bovengenoemde redenen scoorden verschillende kandidaten lager voor criterium B dan voor criterium A.

Ook dit jaar kwamen een aantal taalproblemen bij veel kandidaten terug. Een lijstje:

- de spellingregels lijken door een grote groep kandidaten onvoldoende gekend
- heel weinig kandidaten gebruiken hoofdletters bij het schrijven van eigennamen, geografische plaatsen enz
- een aantal kandidaten heeft problemen met het gebruik van interpunctie, vooral met het gebruik van komma's
- een kleine groep kandidaten heeft problemen met het juist gebruik van bepaalde lidwoorden

Ook werd opgemerkt dat er dit jaar, meer in vergelijking met vorige jaren, Engelse woorden werden gebruikt door een aantal kandidaten met een zwakkere kennis van de taal.

Meer dan in vorige jaren leek een klein aantal kandidaten zich onvoldoende bewust van het doel van de taak. Deze groep verwerkte persoonlijke ervaringen, opinies en anekdotes, weinig gerelateerde achtergrondinformatie over het thema van de teksten enz in hun tekst. Deze toevoegingen leiden af van het doel van de taak en zorgen voor verwarrende teksten.

Aspecten van het programma en het examen waarop kandidaten goed voorbereid waren

Weinig kandidaten hebben problemen met het analyseren van de inhoud van een tekst en zijn ook in staat treffende citaten aan de teksten te ontleen ter ondersteuning van hun

argumentatie. Ook het identificeren van de context en de beoogde doelgroep creëerde voor slechts een kleine groep kandidaten problemen. Meer dan in vorige jaren gebruikten kandidaten daarbij niet alleen de informatie die de tekst zelf biedt maar ook de opmaak, voetnoten enz.

De meeste kandidaten produceerden dit jaar ook teksten die beter georganiseerd en samenhangend waren met een duidelijke in- en uitleiding en minder interne herhalingen.

De woordenschat van een groot aantal kandidaten is heel breed en vaak uitstekend.

Sterke en zwakke punten van de kandidaten in de beantwoording van afzonderlijke vragen

Tekst 1

Analyses van deze tekst waren inhoudelijk erg sterk en de meeste kandidaten leken ook de juiste achtergrond te hebben om de tekst zonder problemen in zijn context te plaatsen. Bijna alle kandidaten leken ook goed vertrouwd met de conventies van de tekstsoort (column) en konden deze zonder problemen in verband brengen met tekst 1. Meer kandidaten dan voor Tekst 2 hadden problemen met het identificeren van de beoogde doelgroep en met het juist plaatsen van de toon en het taalgebruik van de auteur.

Tekst 2

Ook voor Tekst 2 waren de inhoudelijke analyses over het algemeen goed tot erg goed, hoewel niet alle kandidaten in hun analyse voldoende terugverwezen naar de tekst. De conventies van een zakelijke (sollicitatie)brief leken niet door alle kandidaten even goed gekend te zijn. De analyses van de gebruikte taal en het beoogde doel van de tekst waren dan weer wel sterk.

Aanbevelingen en richtlijnen voor leerkrachten van toekomstige kandidaten

Een aantal kandidaten produceerde taken die niet af waren en leken veel tijd aan kladversies besteed te hebben. Train kandidaten op het produceren van teksten binnen een bepaalde tijdsruimte.

Het handschrift van verschillende kandidaten was heel moeilijk leesbaar. Maak kandidaten attent op het belang van een verzorgd handschrift.

Higher level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 3	4 - 6	7 - 10	11 - 14	15 - 18	19 - 22	23 - 25

Aspecten van het programma en het examen waar kandidaten moeite mee hadden

Een deel van de kandidaten bleef in hun bespreking op een oppervlakkig niveau hangen, waarbij ze verhalen letterlijk namen en de karakters als echte mensen beschouwden. Daarbij gaan ze voorbij aan de essentiële 'constructie' van een literair werk waarbij een auteur actief keuzes maakt, en het verhaal dus bewust creëert, zelfs als het autobiografische elementen bevat; het is niet 'wat het is' maar wat de auteur ervan gemaakt heeft. Daarmee gepaard is de aanname dat als een auteur zelf iets heeft meegemaakt, dat het werk per definitie overtuigender of beter zou maken. Dat laatste getuigt ook weer van een gebrekkig inzicht in de functie en constructie van literaire werken (je moet geen moord gepleegd hebben om erover te kunnen schrijven enz.). Waar het ook soms misliep was een inzicht in sociale normen en organisatie, waarbij een verhaal over een vriendschap tussen iemand uit een geprivilegieerde klasse met iemand uit een mindere sociale groep (zoals in Oeroeg of De Vliegeraar) er weinig inzicht vertoont in hoe ongelijkheden op sociaal niveau werken. De relaties worden alleen individueel besproken, alsof er geen context of wereld rondom bestaat. Wat betreft het bespreken van werken uit niet-Europese regio's is er soms weinig kritisch besef van de eigen gesitueerdheid, en wordt de eigen ervaring als 'normaal' en vanzelfsprekend beschouwd.

Verder is een vaak gemaakte opmerking bij het nakijken dat er punten worden aangedragen om een argument te ondersteunen, maar dat die verder niet worden uitgelegd of besproken. Daar loopt het dus mis met de alinea-ontwikkeling, waardoor de tekst houderig en niet erg samenhangend overkomt, omdat de punten niet voldoende uitgewerkt zijn. Soms hangt dit ook samen met een gebrekkig gebruik van signaalwoorden. Dit gaat ook op voor de algemene introductie, waar de werken kort gesitueerd moeten worden, wat niet altijd gebeurt: soms geeft een kandidaat wel een publicatiedatum voor een werk, maar niet voor een ander, of ze vergeten te vermelden dat een roman zich een halve eeuw geleden elders in de wereld afspeelt. Het essay moet op zich kunnen staan, dus er kan niet verwacht worden dat de lezer de informatie zelf invult.

Inzicht in stilistische kenmerken is soms enigszins beperkt. Veel kandidaten blijven bij hun bespreking op het niveau van navertellen hangen, en gaan niet in op aspecten zoals perspectief, wat toch altijd een heel dankbaar onderwerp is en de keuzes van de auteur en het effect op de lezer mooi kan illustreren. Dit hangt samen met het foutief samen laten vallen van de auteur en de ik-persoon, wat ook nog af en toe voorkomt.

Wat taal betreft, zijn er vaak problemen met spelling, die niet per se aangerekend worden als het niet te storend is, maar als er te veel fouten zijn, kan dit de leesbaarheid beïnvloeden. Vaak voorkomende fouten waren verder het geslacht van woorden (de/het) en alles wat daarmee samenhangt, zoals betrekkelijke voornaamwoorden of adjectiefuitgangen. Het gebeurt ook dat de taal te informeel is, en meer op spreektaal lijkt, zowel qua woordenschat als grammaticale structuren en complexiteit. Verder is ook de woordkeuze niet altijd specifiek genoeg. Dat kan met taal of met inzicht in literaire kenmerken te maken hebben uiteraard (bvb: 'boek' in de plaats van 'roman' of 'historische roman'; 'rol' in de plaats van 'personage'). Er is ook geregeld sprake van anglicismen en onjuiste collocaties door invloed van het Engels. Handschrift blijft wel een probleem en soms is een essay nauwelijks te lezen.

Aspecten van het programma en het examen waarop kandidaten goed voorbereid waren

De meeste kandidaten deelden hun werk duidelijk in met inleiding, midden en slot. Van deze drie hoofddelen is de inleiding over het algemeen het beste gepresenteerd en opgebouwd, mogelijk heeft dit ook met tijdsindeling te maken. De betere kandidaten slaagden er ook in hun alinea's in het middendeel op te bouwen met gebruik van relevante voorbeelden uit de werken, en die goed te bespreken. Conclusies vatten vooral samen, maar geven ook goede algemene slotbevinding bij de hoger scorende kandidaten.

De meeste essays getuigden van een behoorlijke kennis van de werken, en beantwoordden vragen die goed bij de werken pasten. De betere essays gaven ook blijk van inzicht in de werken en de mogelijke complexiteit van de vragen door ze niet alleen letterlijk te interpreteren. De eerste vraag, over rijkdom en armoede bijvoorbeeld, werd door de mindere kandidaten behandeld met een vrij letterlijke bespreking van wie er arm of rijk was in de besproken werken. De meeste kandidaten echter nuanceerden armoede en rijkdom ook door te kijken naar spirituele of emotionele rijkdom, en dit te relateren aan andere vormen van rijkdom, om zo tot een grondigere analyse te komen. Het lijkt alsof de werken toch vaak thematisch gekozen waren, wat het makkelijker maakte voor kandidaten om ze op een van de vragen toe te passen. Een heel aantal essays gaven indrukwekkende interpretaties en genuanceerde antwoorden rekening houdend met de complexiteit van de vragen.

Afgezien van de vaak voorkomende spelfouten (vooral werkwoordsuitgangen) is de taal van de essays vrij competent en waren de essays goed leesbaar.

Sterke en zwakke punten van de kandidaten in de beantwoording van afzonderlijke vragen

1. Goede kandidaten nuanceerden de vraag meteen, beschouwden verschillende vormen van rijkdom en armoede, en relateerden dit aan sociale structuren en de thematiek van de besproken romans. Deze vraag is goed toe te passen op veel werken, dus was ook populair bij kandidaten. Mindere kandidaten kwamen niet verder dan op te sommen wie er rijk of arm was in de romans, zonder dit verder te bespreken, vergelijken of analyseren. Deze vraag genereerde meerdere lagere cijfers om die reden.
2. Deze vraag is niet erg veel gekozen maar werd wel meestal erg goed beantwoord, met

een gesofisticeerde aanpak van het concept van een stereotype waarbij zowel positieve als negatieve aspecten ervan belicht werden, met aandacht voor de functie in de roman. Velen vergaten echter te definiëren en bespreken wat een stereotype is, en die essays bleven enigszins vaag.

3. De vraag over beelden en analogieën is de minst gekozen vraag, mogelijk omdat kandidaten niet helemaal zeker waren welke kant ze ermee op moesten, en of ze er wel genoeg over te vertellen zouden hebben. Mindere kandidaten praten over 'verbeelden' maar bespreken eigenlijk alleen grote verhaallijnen en thematiek.
4. Deze vraag is verrassend genoeg nauwelijks gekozen, maar net iets meer dan de vorige, terwijl historische gebeurtenissen toch een aantrekkelijk onderwerp zouden moeten zijn. Mogelijk was het woord 'voorwerpen' hier de reden voor. De kandidaten die deze vraag kozen gingen daar ook merendeels aan voorbij en richten zich voornamelijk op de 'gebeurtenissen'.
5. Dit was de op een na populairste vraag. De val hierbij was dat kandidaten 'context' in het algemeen bespraken, en vergaten dat er ook 'sociaal of politiek' voor stond. Sommigen bespreken inderdaad sociale aspecten, en een enkeling politiek, maar dat laatste aspect is duidelijk niet erg geliefd.
6. Dit was de populairste vraag. Goede kandidaten slagen erin aan te geven dat liefde en dood universele en tijdloze thema's zijn, en daarom zo geliefd. Mindere kandidaten blijven hangen op het beschrijven van wie er dood gaat en liefheeft. Nuance is zeker aanwezig bij de meeste kandidaten, die liefde ook breder interpreteren inclusief vriendschap en liefde voor familieleden, en dood ook figuurlijk als de dood van relaties bijvoorbeeld. In de betere essays werden ook dood en liefde in het algemeen met elkaar verbonden, als essentiële aspecten van elk mensenleven.

Aanbevelingen en richtlijnen voor leerkrachten van toekomstige kandidaten

- Kandidaten moeten de vraag goed lezen en niet voorbij gaan aan aspecten ervan, zoals adjectieven, die een richting aangeven. Ze moeten aangemoedigd worden de vraag te onderzoeken, te bekijken wat ze ermee kunnen, welke kant ze ermee op kunnen en hoe gerelateerd kan worden aan de werken. Dit kan in de introductie, voordat of terwijl ze aangeven hoe ze de vraag specifiek toe zullen passen in het essay.
- Algemene structuur was goed, maar er is nog werk nodig op interne alinea-ontwikkeling. Punten ter ondersteuning van betoog moeten aangedragen, besproken en geanalyseerd worden, met referentie aan werken. Qua taal kan er nog gewerkt worden aan een beter gebruik van signaalwoorden en overgangszinnen.
- Werken op academische schrijfvaardigheden, goed gebruik signaalwoorden en gepaste woordenschat, overgangszinnen, complexere zinsconstructies, zodat ook het middendeel beter wordt. De inleiding geeft een soort programma voor het essay, dus het middendeel moet hiervan de uitvoering zijn.
- Inzicht in de werken kan bevorderd worden door discussie te verbreden, een sociaal-cultureel kritisch inzicht te bevorderen, en eigen gesitueerdheid erkennen
- Bespreking van stilistische kenmerken kan zeker beter: Karakterisering kan vaak gerelateerd worden aan perspectief, zodat je meteen bij de 'constructie' van het verhaal aankomt. Hoe zien we het werk, door wiens ogen, wat voor effect heeft dat? Hoe had dat anders gekund en wat zouden daarvan de gevolgen zijn? Bespreking van taal

ontbreekt vaak; het is ook niet altijd zo makkelijk er iets over te zeggen, maar voor een aantal romans is het zeker significant. Verder is structuur ook iets waar veel over gezegd kan worden en wat vaak ontbreekt. Als een verhaal niet chronologisch verteld wordt, wat is daar het effect van? Uiteraard moet het ook wat bij de vraag passen en kandidaten kunnen natuurlijk ook niet alles zeggen.

Standard level paper two

Component grade boundaries

Grade:	1	2	3	4	5	6	7
Mark range:	0 - 3	4 - 7	8 - 11	12 - 15	16 - 18	19 - 22	23 - 25

Aspecten van het programma en het examen waar kandidaten moeite mee hadden

Er zijn drie deelgebieden aan te wijzen waar veel kandidaten problemen hadden: taalconventies, structuur en organisatie en literaire technieken.

Taalconventies:

- Met name op het terrein van taal (spelling, interpunctie, grammatica en vocabulaire) was de score voor behoorlijk wat leerlingen laag tot regelmatig zelfs erg laag. Een correct gebruik van hoofdletters en vraagtekens bijvoorbeeld was voor veel leerlingen een uitdaging, en hetzelfde gold voor zinsbouw en de correcte integratie van een citaat in een zin.
- Behoorlijk veel leerlingen maakten geen onderscheid meer tussen gesproken en geschreven taal. Het resultaat was dan regelmatig een essay, of een gedeelte ervan, dat eruitzag als een letterlijke weergave van een dialoog.

Structuur en organisatie:

- Verreweg de meeste leerlingen hanteerden een driedeling voor hun essay met een inleiding, een middenstuk en een conclusie. Wel viel op dat de conclusie regelmatig afgeraffeld leek te zijn. Veel leerlingen gebruikten echter geen correcte alinea-indeling, waarbij ieder nieuw aspect in een nieuwe paragraaf terecht komt; Dit kan gevolgen hebben voor de leesbaarheid en coherentie van een tekst.
- Het middenstuk van een essay is wellicht het belangrijkste deel aangezien het de lezer dient te overtuigen. Behoorlijk wat kandidaten leken echter te vergeten dat het doen van een uitspraak alleen onvoldoende overtuigingskracht heeft. Een uitspraak toont per slot van rekening niet direct inzicht en begrip. Leerlingen dienen derhalve voldoende context, uitleg of voorbeelden te geven om de overtuigingskracht van hun uitspraken te vergroten.

Literaire technieken:

- Het algemene niveau van criterium C (Understanding of the use and effects of stylistic features) liet (erg) veel te wensen over, alhoewel er zeker leerlingen waren die een uitstekende literaire analyse gaven. Over het algemeen geldt: hoe meer men over literaire technieken en kenmerken kan vertellen, des te beter. Behoorlijk wat kandidaten benoemden helemaal geen literaire technieken, andere weer wel de technieken maar niet de effecten, terwijl slechts een erg klein deel van de kandidaten aandacht besteedde aan een veelheid van literaire kenmerken en hun effecten op het lezend publiek. Criterium C noemt duidelijk een groot aantal literaire kenmerken, en het moge duidelijk zijn, dat een uitgebreidere behandeling van deze technieken leidt tot de toekenning van meer punten.

Aspecten van het programma en het examen waarop kandidaten goed voorbereid waren

- Over het algemeen kozen leerlingen een vraag die geschikt was voor de behandeling van de in de klas gelezen literaire werken. De meeste leerlingen zien dat bepaalde vragen geschikter zijn dan andere, maar dit geldt niet voor alle kandidaten.
- De (algemene) feitenkennis over de gelezen werken was ook goed tot soms zelfs uitstekend. Het gebruik van dergelijke informatie toonde veelal dat leerlingen de werken ook daadwerkelijk gelezen hadden.
- Een voorbeeld van dergelijke feitenkennis was het gebruik van een of enkele citaten uit de gelezen werken, die de thematiek van de vraag en de essentie van de werken verduidelijkten.
- De meeste kandidaten gebruikten een basisstructuur met een inleiding van de vraag en de gelezen werken, een kern waarin de vraagstelling nader werd toegelicht en een afsluitende conclusie.

Sterke en zwakke punten van de kandidaten in de beantwoording van afzonderlijke vragen

De volgorde van voorkeur van de kandidaten was als volgt: het populairst was vraag 6, gevolgd door de vragen 5, 1, 2, 4 en 3.

Een algemeen probleem waar kandidaten tegenaan liepen, was het kader van de vraag. Opbouw en inhoud zijn afhankelijk van de vraag, en dit houdt in dat leerlingen een duidelijk kader moeten scheppen waarin het essay geplaatst (d.w.z. gelezen en geïnterpreteerd) dient te worden. Leerlingen dienen derhalve een duidelijk kader aan te geven door het definiëren van relevante termen zoals 'sociale en politieke context', 'stereotype' of 'armoede/rijkdom' die materieel dan wel spiritueel opgevat kunnen worden.

Gedurende het correctieproces werd steeds duidelijker dat veel leerlingen moeite hadden met het begrip "context". Vele leken aan te voelen wat de term inhield, maar slechts weinige konden het concept helder onder woorden brengen.

Bij de beantwoording van de vraag maakten leerlingen regelmatig gebruik van 'lijstjes', die enerzijds kennis maar aan de andere kant geen inzicht of begrip tonen. Analyse houdt in dat

een leerling commentaar levert bij de vraag waarom een auteur bepaalde technieken toepast. Wat wil hij of wij bereiken, en wat is het effect van de gebruikte technieken op de lezer?

Aanbevelingen en richtlijnen voor leerkrachten van toekomstige kandidaten

Het is belangrijk dat kandidaten tijdens de 2-jarige cyclus kennis maken met een zo groot mogelijk aantal verschillende tekstvormen en de daarbij behorende tekstvormkenmerken.

Kandidaten dienen te worden aangemoedigd commentaar te leveren bij een veelheid van gebruikte literaire technieken. De meeste kandidaten komen niet veel verder dan wat opmerkingen over beeldspraak en perspectief. En zelfs wanneer het over beeldspraak en perspectief gaat, is het een voordeel wanneer een kandidaat kan aangeven om welke soort beeldspraak of perspectief het gaat. Dit alles houdt in dat leerlingen over een (redelijk) uitgebreid begrippenapparaat dienen te beschikken.

Op het gebied van spelling, interpunctie, grammatica en vocabulaire zijn er voor behoorlijk veel leerlingen punten te behalen. Het algemene taalniveau was aan de lage kant. Nu is het LAL-programma geen taalkundige cursus, maar leerlingen dienen te beseffen dat aandacht voor taal en spelling kan leiden tot meer punten. In dit kader valt ook het gebruik van synoniemen. Deze maken een tekst minder herhalend en daarmee beter leesbaar, maar zij tonen tevens een uitgebreidere woordenschat van de kandidaat.

Alhoewel de meeste leerlingen een geschikte vraag kozen voor hun paper 2, is het toch raadzaam erop te wijzen dat niet alle vragen even geschikt zijn voor de behandeling van een literair werk.

Het is van groot belang dat een kandidaat in de inleiding het kader van de vraag afbakt. Wanneer de vraag de sociale en politieke context van een werk betreft, dient de kandidaat eerst duidelijk uit te leggen wat deze termen nu precies inhouden.

Meer in het algemeen hebben leerlingen moeite met het begrip "context". De meeste kandidaten hebben wel een bepaald gevoel wanneer ze met deze term geconfronteerd worden, maar helder het begrip uitleggen en toelichten is voor vele erg moeilijk. Veel leerlingen wagen zich in het geheel niet aan een uitleg van de term.

Tot slot is het belangrijk om kandidaten te wijzen op het belang van een goede leesvaardigheid. Deze heeft enerzijds gevolgen voor de interpretatie van de vragen en daarmee voor de essay in het geheel, maar tevens voor de toepassing van instructies.